

Javaslatok a cigányügy rendezésére,
a cigányok letelepítésére

+ néhány új adókirovás, a cigánybabonkóról

A választójog reformja és a magyarság.

A közvélemény nehezen várja az általános választójog megvalósításáról szóló törvényjavaslat betérjesztését, közzétételét.

Nem arra kíváncsi a magyar értelmiség, a nagy magyar társadalom, az intelligens középosztály, hogy miként oldja meg a korszakalkotó törvényjavaslat a nagy problémát, hogy a legfontosabb politikai jog, az aktív képviseléválasztói jog valóban általános lesz-e, egyenlő lesz-e, hogy a szavazás községenkinti és titkos lesz-e; nem ez a kérdés izgatja a magyar intelligenciát, hanem arra kíváncsi itt a periferiákon minden magyar, azt keresi, azt várja aggódó lélekkel, hogy a cselekvő választói jog gyakorlásának első, kardinális feltétele, kellékeképpen benne lesz-e a javaslatban a magyar állam hivatalos nyelvének, a magyar nyelvnek ismerete, szóban és írásban való bírása.

Hát erről a magától értetődő, természetes kívánságról, a magyar nyelv jogáról, érvényesüléséről még beszélni, disputálni is lehet az ezeresztendő, a történelmi ősi alkotmányával bíró magyar államban?

Fájdalom, hogy lehet is, kell is erről a kérdésről beszélni; a hét lakattal lezárt választói reformról eddig kiszivárgott hírek épen-séggel nem kedveznek azok álláspontjának, épen nem nyugtatják meg azokat, akik — az egész nagy, hatalmas magyar közvélemény — a választói törvénybe a magyar nyelv ismeretét első és főfeltételképpen bevenni akarják.

Nem fessegetjük ennek a nagy, nehéz, ennek az annyira aktuális — mert a megoldás küszöbén álló — kérdésnek a jogi, a történelmi hátterét, a statisztikát is figyelmen kívül hagyjuk s a gyakorlati oldalát tekintve ennek a problémának, nézzük, vizsgáljuk azt, hogy akceptálhatja-e a nemzet olyan választói reformot, törvényt, mely a demokracia, a liberalizmus, a modern haladás minden feltételének teljes tökéletesen megfelel, mely a modern szociológusokat, az internacionális szociáldemokracia híveit is minden tekintetben kielégíti, de amely nem kedvez a magyar nyelvnek, az államalapító és föntartó magyarságnak, a dolgozó magyar nép milliói természetes, jogos, törvényes igényeinek, kardinális érdekeinek?

nemzeti veszedelemtől, mi magyar hazánkat!"

Egy példát hozun elevenitünk meg a régvaló országos képviselyenek többé aligha les

A magyar választoltak s vannak is aztusnak, azon jog jelentélasztások alkalmával g

Akár jobbpárti, alcsovics, akár negyvenn az értelmes magyar vázatát, hát tudta, meg hogy magyar politikust dekeit — bár különböz — de mégis a magyar ellátni igyekező képvis tanácsába.

Hogy kissé triviál az az értelmes, a politil jelentőségét megértő és tó még virágos kedvében ta, hogy mit cselekszik, re szavaz, hogy mi a n csoda politikai párthoz

A magyar nép, a politikai érettsége, bölméltán világhírű.

Bismarck is elisr senki se teszi föl, hogy volna a magyarnak, n

S a nem magyar szerb, vend, stb. választ

A fölséges atyauris kem, de valahány képviban végignézttem, tanul veztem s láttam a tót, lasztópolgártársak fölvor va fölhajtását, a szavaz relését, mindig egy bék nyáj jutott az eszembe, lompot viselő nagyfülű, torok odatértek, ahová

Az a polgártárs n most a haza sorsa föl vaz, politikai jogot nevét is nehezen

De hát a hogy ma van vazni kell, b re, mit majd szájába du egy-két banda n m

et volna. Egy hónap sem volna az egész közkereseti

özsef főhercegnek nem sikerült beszélt velük, szentábe-vajba fürdött az egész dolgozott semmit, s ha a vágyat és vadságot az ott volt képes elfeledtetni és gondol az én tisztelt barátom, érizet nélkül, egy nyomor-alán még lopni valót sem ikerülne a telepítés?

egy vén cigánytól hallott: ágon gubbasztó varjura: „Amikor ábbul a fekete les, akkor les a cigányból annak a főncsiges úrnál, felé, ha májd a füvet kassa verni a földbe, akkor történt. Meg is léptek visszamaradtak, azokat a ára, lóval, kocsival, pokrókistafirozva ő fenségének ért a cigányok miatt Al az uradalmi tanyákon tört.

ny szokásait és leküzdhetnár ezer oknál fogva sem csak úgy egyszerűen a i őket. De ezenkívül van irványos állati betegségek a cigányok hurcolják be érez, elmegy a negyedik arcolja a sátrába, megferlobált állati hullarészekkel lépfenét, a sertésvész, a járványokat. Biztosra veég határában egy cigányarványoknak se hossza, a az állandó mezej károk ebelben fekszik indoka anbarátom által ajánlott en közbeeső desinficiálási m.

látom a tömeges, osított letelepítést y e célra, különég, esetleg kaett, arra alkalmal felruhaga alatt. gazdasági

vagy kezdetleges ipari munkára lennének kényszerítve, s amidőn már ezen munkákban a kellő jártasságot megszerették s keresetképesé válának, azok, kik, mondjuk három évig büncselekményt vagy vétséget a telepén el nem követnek s az eddiginél becsületesebb életmódra némi garanciát nyújtanak, — azokat rendőri felügyelet alatt tartva — ki lehetne azután a községekbe telepíteni.

Ezen cigánytelepeken elhelyezést nyernének a 16 évnél, vagyis serdült kortól 50 évig a férfiak és nők, nyolc éves korig a gyermekek. Nyolc évnél idősebb gyermekeket 16 éves korukig internátusokban kellene elhelyezni, oktatni és munkára szoktatni, amidőn keresetképesé váltak, különböző foglalkozásokban elhelyezni őket. A rossz magaviseletű fiukat és leányokat javító-intézetben kellene elhelyezni, s onnan vissza szállítani a telepre. Szóval elejét venni annak, hogy a közbiztonságot veszélyezték.

Ez volna szerény véleményem szerint az egyedüli helyes és radikális megoldása a cigánykérdésnek. Igaz, hogy 10—15 évig meglehetősen gondot és kiadást okozna a belügyi tárcának, de végre is le kell számolnunk azzal, hogy a félmunka nem munka, másodsor a cigánykérdést keztyüs kézzel s humanus eszközökkel megoldani soha sem lehet, harmadszor, hogy mint mindenhez, úgy ehhez is csak akkor kezdhetünk hozzá, ha van reá pénzünk. Különbem nem is kerülne oly rengeteg összegbe, mint ahogy első tekintetre látszik. Barakokat magukkal a telepes cigányokkal is fel lehet építeni. Élelmezésüket és ruházatukat megkeresnék munkával.

Részre nem bocsátkozhatom. Én csak nagy és általános vonásokkal az irányt kívántam megrajzolni, hogy miképen képelem a cigánykérdés gyakorlati megoldását. A képleteknek kidolgozása hosszú időt, nagy gyakorlati érzéket és ismereteket igénylő fáradságos munka volna, aminek minden aprólékos részletében oly egybehangzónak kell lennie, mint az óraszerkezetnek, mert másképp vagy megáll az egész vagy rosszul funkcionál. Mindkeztő nagy hiba volna.

Első sorban a törvényhozás van hivatva arra, hogy ezen ügygyel foglalkozzék. A cigányokra fel kell függeszteni úgy a magánjognak, valamint a büntetőjognak és bünvádi eljárásnak mindazon intézkedéseit, amelyek annak gyökeres megoldását lehetetlenítik; hogy egyebet ne említsek, a koca és ló elkobzása, s a testi fenyték, mint fegyelmi büntetésnek alkalmazása nélkül bele se kapjunk, mert eredményt abszolút nem érünk el.

Lits Gyula, ¹⁸⁸⁴ elti barátom: „a

A cigánykérdéshez.

Amidőn e lap hasábjain olvastam azon tartalmas cikket, amire most Lits Gyula igen tisztelt barátom és kollégám, a gyakorlati életből merített tapasztalatai alapján válaszol — szinte gondoltam, sőt bizonyosra vettem, hogy ő lesz az a közigazgatási korifeus, aki arra első sorban meg fog nyilatkozni. Gyerek korom óta ismerem. Nagy tudásu, széles látkörű elme van ebben az országban, hála istennek elég, — de bármennyire megerőltettem is az emlékező tehetségemet, ezen nagy jelentőségű s egyúttal elviselhetetlenné vált kérdésnek alaposabb ismerőjét nálánál nem ismerem.

Mindazonáltal mindenben még sem vagyunk egy véleményen. Abban igaza van, hogy a cigánykérdés megoldásának csak egy sikeres vezető utja van s ez: a *kényszer-telepítés*.

A telepítésnek általa kijelölt módját, vagyis családonkint a községekben való letelepítését azonban nem fogadhatom el és pedig kettős oknál fogva. Először is azért, mert sohasem lennének vele készen. Másodsor pedig azért, mert kiszámíthatlan terhet raknánk vele egyes községekre, amit azok nem is kötelesek elfogadni.

Állításaimat be is fogom bizonyítani. A legkedvezőbb esetből indulok ki. Mondjuk, hogy egy előre megállapított napon az országban kóborló összes cigányokat több gyűjtő-állomásra összehajtatjuk s onnan családonkint a szélrózsa minden irányában az országban szétszórjuk. Mit gondol az én igen tisztelt barátom, akiről tudom, hogy a cigányéletet ismeri, állandó csendőri felügyelet nélkül meddig marad meg a helyén a cigány? Igaz, hogy a száma bele lenne a hátába vagy a karjába tetovirozva, tehát vissza lehetne kísérni, de akkor az összes csendőrség sem volna elég a rokonkereső cigányok összefogdosására s hazakisérésére. Hát a többi közbiztonsági és közrendészeti szolgálatot ki teljesítené? Kilenc-tízezer szétszórt cigánynak összehajtása s lekötése kivihetetlen.

Nekem is vannak a cigánykérdésben gyakorlati tapasztalataim. Én is voltam főszolgabíró. Sok bajom volt velük. Sok cigány volt a kezem alatt, a marcaltői ráblógyilkosoktól kezdve a krumplit s kukoricát dézsmáló tolvaj-cigányig. Megfigyeltem, tanulmányoztam őket. Ismerem a törvényeket, a szokásaikat, családi életüket és azt a vadállati ösztönt is, amit belőlük kiirtani nem lehet és mind ezeknek figyelembe vételével egész határozottan állíthatom, hogy *szép módjával* csak letelepíteni s a falusi bíró gondjaira bízni őket — mi n ered-

mény nélkül való kíséreltnék el, már együtt társaság.

Ha a letelepítés J került, pedig ő a nyelvlyesen ismerte őket, te banda Alcsuthon s nem velük született kóborlási élvezett gyöngyélet sem bennük leközdeni, mit go hogy állandó csendőri ruságos faluban, ahol t talál a cigány, hogyan s

Egyszer Alcsuthon tam, amidőn egy száramutatra, mondotta, hogy madárúból fehér gálamb párást. Mert csak megde majd Benedek nájja lépáccsal sem lehet vi megszökik mind“. Így i majdnem mind s akik főszolgabíró közbenjárás cokkal, sátorponyvákkal el kellett bocsátani, me csuthon, a községekben s hetetlenné vált a helyze

Én ismervé a cigé len tolvaj természetét, látom megengedhetőnek, községek nyakába varrn reá egyéb okom is. A j nek legnagyobb részét a községekbe. Ha dögöt ötödik faluba s éjjel h tőzve, s uton-utfélen el öntudatosan terjesztve a baromfi-kólikát és más hetjük, hogy amely köz család letelepedik, ott se vége. Ebben, továbbban, tüzekben s más egy nak, amiért az igen tis telepítési módot, má processzus nélkül el m

Sokkal célra 100—200 családk nagyobb és bel szervezen 16 tonaság mas és zott bi E tele

csapástól, „óvja Isten

k föl, egy impressziót
ebből s a közelmúltban
őválasztásokról, ami-
znek

tók mindig tudatában
n nagyfontosságú ak-
ségének, melyet a vá-
yakoroltak

kár balpárti, akár pe-
volcas jelöltre adta az
lasztó a maga szava-
volt arról győződve,
a magyar állam ér-
ő uton és eszközökkel
haza érdekeit átérző s
előt küldött a nemzet

is példát hozunk föl,
kai jog gyakorlásának
átérző magyar válasz-
t, jól beborozva is tud-
mikor voksol, hogy ki-
eve a jelöltnek, s mi-
tartozik.

szinmagyar választók
esésege, ítélőtehetsége

erte ezt, pedig ő róla
ezzel hizelegni akart
nemzeti hiuságunknak.
ajku — a tót, oláh,
ok?

Isten bocsássa meg ne-
selőválasztást a mult-
mányoztam, végigél-
horvát, vend, stb. vá-
ulását, jobban mond-
zó bódék felé való te-
és természetű birka-
mit a főkortes, a ko-
vezetése alatt a pász-
nekik tetszett.

n igen tudta, hogy ő
lönt, hogy most sza-
a legtöbb a jelölt
ni.

jámbornak,
tehát sza-
ny név-
ania, a
zivart,
rezes-
a tö-

Azt akarjuk csak illusztrálni, világossá
tenni, hogy ha nem kötjük a magyar nyelv
tudásához, tehát a magyar értelem, kultúra
megszerzéséhez a választójogot, ha értelmet-
len, nyers, tudatlan, mindenre kapható töme-
geket juttatunk a legfontosabb állampolgári
politikai jogok élvezetéhez, gyakorlásához, hát
akkor hazánkat magyar nemzeti jellegéből ki-
vetkőztetjük. A magyarság jövőjét, érdekeit,
szupremáciáját fönn kell tartanunk, meg kell
ővnünk minden áron. Nem szabad divatos jel-
szavak, modern eszmearamlatok, üres, nagy-
hangu frázisok, teoriák, pillanatnyi tömeg-
népszerűség hajhászása, problematikus op-
portunitás kedvéért az ezersztemdős magyar
államot nemzeti karakteréből még öntudatlan-
nul, jóhiszeműleg se megfosztanunk, nem sza-
bad a magyarosítás, a nemzeti állam kiépíté-
sének szépen folyó munkáját megakasztanunk,
megsemmisítenünk, nem szabad a nemzet, a
magyarság jövőjét homokra építenünk.

Ellenkezőleg, a magyarság, a magyar
nyelv érdekeit, örök jogát, sőt térfoglalását
minden áron biztosítanunk kell; a magyar
nyelv ismeretét, birását, a választójog gya-
korlásának föltételéül szabva, meg kell hódí-
tanunk nem magyar ajku, születésű polgár-
társainkat, a nemzetiségeket is a magyar
nyelvnek, magyar kultúrának, a magyar gé-
niusznak!

Eleinte lármát csap egy-két nemzetiségi
izgató e miatt, de a jóérzésű s békés természe-
tű nemzetiségek belenyugosznak ebbe és hogy
politikai jogokhoz jussanak, hogy a fórumon
szerepelhessenek és érvényesülhessenek, majd
megtanulnak magyarul

Hatalmas, szép, fölemelő még gondolat-
nak is — hát még valóságnak — az eszme,
a törekvés, a vágy, mi a magyar értelmisé-
get, a nagy magyar társadalmat áthatja, mi
annak lelkét eltölti, hogy tudniillik megnyit-
juk a legszebb alkotmányos jog, a legfonto-
sabb politikai jogok, a választójog gyakorlását
milliók előtt, a dolgozó nép milliói előtt és egy-
üttal nyelvben, érzületben, lélekben magyar-
rá formáljuk át idegen ajku testvéreinket.

A választójog reformjának az legyen az
alapgondolata, a reform megalkotóinak az le-
gyen a jelszava:

A magyarságért mindent, — a magyar-
ságot semmiért!

Jánosy Gábor.